

Đề bài

Bài

Sóng

của Xuân Quỳnh có đoạn

Ôi con sóng ngày xưa
Và ngày sau vẫn thế

.....

Ngày đêm không ngủ được
Lòng em nhớ đến anh
Cả trong mơ còn thức

Hãy phân tích đoạn thơ để làm nổi rõ sức gợi cảm phong phú, bất ngờ của hình tượng sóng trong sự liên hệ, đối sánh với nhân vật trữ tình em.

Bài làm

Sóng là bài thơ tình tuyệt bút của Xuân Quỳnh (1942 – 1988). Bài thơ được viết theo thể ngũ ngôn trường thiên gồm có 38 câu thơ. Qua hình tượng *sóng*, Xuân Quỳnh đã thể hiện niềm khát khao của người thiếu nữ muốn được yêu, được sống trong một tình yêu hạnh phúc, thủy chung.

Bốn khổ thơ dưới đây trích trong phần đầu của bài thơ. Hình tượng sóng trong sự liên hệ đối sánh với nhân vật trữ tình em đã đem đến cho tâm hồn ta bao gợi cảm phong phú bất ngờ:

*Ôi con sóng ngày xưa
Và ngày sau vẫn thế
Nỗi khát vọng tình yêu
Bồi hồi trong ngực trẻ*

*Trước muôn trùng sóng bể
Em nghĩ về anh em
Em nghĩ về biển lớn
Từ nơi nào sóng lên*

*Sóng bắt đầu từ gió
Gió bắt đầu từ đâu?
Em cũng không biết nữa
Khi nào ta yêu nhau*

*Con sóng dưới lòng sâu
Con sóng trên mặt nước
Ôi con sóng nhớ bờ
Ngày đêm không ngủ được
Lòng em nhớ đến anh
Cả trong mơ còn thức*

Sóng là hiện tượng muôn đời của đại dương bao la. Còn vũ trụ, đất trời thì có đại dương: đại dương còn thì còn *muôn trùng sóng bể*. Sóng là sức sống vĩnh hằng, kỳ diệu của biển, trường tồn trong dòng chảy thời gian: *Ôi con sóng ngày xưa – Và ngày sau vẫn thế*. Từ *ôi* cảm thán cất lên đầy xúc động ngậy ngát của một nỗi niềm. Sóng của biển cũng như tình yêu là chuyện muôn đời của lứa đôi, là khát vọng của trai gái xưa nay. Sóng reo, sóng vỗ trên biển cả mênh mông cũng như con sóng tình yêu hoa vô cùng, lúc thì dữ dội và dịu êm lúc thì ồn ào lặng lẽ, làm cho trái tim tuổi trẻ rung động, xao xuyên, bồi hồi:

Nỗi khát vọng tình yêu

Bồi hồi trong ngực trẻ

Hình tượng sóng trong những vần thơ ngọt ngào tha thiết đầy gợi cảm mang tính nhân văn. Trước muôn trùng sóng bể của đại dương mênh mông, lớp lớp sóng liên hồi, vô tận, thiếu nữ bồi hồi nghĩ về quy luật của cuộc sống, về sự trường tồn của đại dương, về nguyên nhân kì diệu nào mà có sóng lên. Rồi thiếu nữ băng khuâng nghĩ về mối nhân duyên của mình, về tình yêu của em dành cho anh. Điệp ngữ *Em nghĩ về... em nghĩ về...*, kết hợp với câu hỏi tu từ: *Từ nơi nào sóng lên?* Đã làm cho giọng thơ nồng nàn, say đắm, cảm xúc băng khuâng triền miên dào dạt dâng lên. Hình tượng sóng và sự liên tưởng phong phú được diễn tả một cách thi vị.

Trước muôn trùng sóng bể

Em nghĩ về anh, em

Em nghĩ về biển lớn

Từ nơi nào sóng lên?

Hỏi sóng rồi hỏi gió: *Gió bắt đầu từ đâu?* Rồi thiếu nữ lại tự hỏi trái tim mình, tự hỏi lòng mình: *Khi nào ta yêu nhau.* Đó là tâm trạng của em, của bất cứ chàng trai cô gái nào trong tình yêu. Và phải là mối tình đầu mới có câu hỏi ấy. Tình yêu đã đến với em tự bao giờ, những cái khắc khoải thăm lại của hai tâm hồn anh và em, đâu dễ trả lời. Ông chúa thơ tình Xuân Diệu đã viết: *Làm sao cắt nghĩa được tình yêu.* Tuy không trả lời được câu hỏi *Khi nào ta yêu nhau?* Nhưng cái khoảnh khắc thần tiên của mối tình đầu mãi mãi được ghi sâu trong lòng người.

Cái thở ban đầu lưu luyến ấy

Nghìn năm chưa dễ đã ai quên

(Thế Lữ)

Sức gợi cảm của hình tượng sóng thật phong phú và bất ngờ. Sóng tồn tại trong trạng thái động, trong mọi không gian dưới lòng sâu hay trên mặt nước, tầng tầng lớp lớp muôn trùng sóng bể. Có sóng nhấp nhô sóng biếc. Sóng được nhân hóa, sóng thao thức suốt đêm ngày trong mọi thời gian: sóng nhớ bờ, trong mọi trạng thái: Sóng không ngủ được. Sóng được cảm nhận bằng thính giác, bằng thị giác, bằng tri giác và cả bằng tâm hồn. Hình tượng sóng càng trở nên thơ mộng, gợi cảm:

Con sóng dưới lòng sâu

Con sóng trên mặt nước

Ôi con sóng nhớ bờ

Ngày đêm không ngủ được

Cấu trúc song hành đối xứng: *dưới lòng sâu, trên mặt nước, ngày/đêm, nhớ bờ không ngủ được* và điệp ngữ *con sóng* đã làm cho ngôn ngữ cân

xúng hài hòa, âm điệu, nhạc điệu nhịp nhàng, uyển chuyển, say mê và ngọt ngào. Nhạc của thơ, vị ngọt tinh yêu được hòa quyện trong không gian, trong thời gian và trong cả lòng người.

Xuân Quỳnh có lúc mượn thuyền và biển làm ẩn dụ để nói lên nỗi nhớ thương của lứa đôi.

*Những ngày không gặp nhau
Biển bạc đầu thương nhớ
Những ngày không gặp nhau
Lòng thuyền đau rạn vỡ*

(Thuyền và biển)

Từ hiện tượng sóng nhớ bờ, nữ sĩ liên tưởng đến nỗi nhớ *em nhớ đến anh*, một nỗi nhớ da diết, triền miên, bồi hồi khôn kể xiết, cả trong cõi thực và trong cơn mơ, trong ý thức và cả trong tiềm thức.

*Lòng em nhớ đến anh
Cả trong mơ còn thức*

Sóng là quy luật vận động của vũ trụ, của đại dương. Tưởng tượng sóng nhớ bờ rồi liên hệ đối sánh với em, với nỗi niềm *Lòng em nhớ đến anh...* thật bất ngờ, thú vị. Ca dao nói nhiều về nỗi nhớ của trai gái làng quê. Có nỗi nhớ day dứt khôn nguôi:

*Nhớ ai nhớ mãi thế này.
Nhớ đêm quên ngủ, nhớ ngày quên ăn
Có nỗi nhớ bồn chồn, ngẩn ngơ
Nhớ ai ra ngẩn vào ngơ
Nhớ ai ai nhớ bây giờ nhớ ai
Có nỗi nhớ bồi hồi
Nhớ ai bồi hồi bồi hồi
Như đứng đống lửa như ngồi đống than*

Qua đó, ta mới cảm thấy nỗi nhớ của em, nhân vật trữ tình trong bài thơ *Sóng*:

*Lòng em nhớ đến anh
Cả trong mơ còn thức*

Là sâu sắc, bất ngờ, mới mẻ.

Năm 1962, thi sĩ Xuân Diệu viết bài thơ tình *Biển*, trong đó có hình tượng *sóng* là ẩn dụ về chàng trai đa tình, yêu say đắm, nồng nhiệt:

*Anh xin làm sóng biếc
Hôn mãi cát vàng em
Hôn thật khế thật êm
Hôn êm đềm mãi mãi...*

Bài thơ *Biển* là một thử thách lớn với Xuân Quỳnh. 5 năm sau, bài thơ *Sóng* ra đời, ẩn dụ sóng nói về thiếu nữ trong mối tình đầu với bao phẩm chất tốt đẹp. Đó là sáng tạo có thể nói là *bất ngờ*.

Người thiếu nữ trong bài thơ *Sóng* đã *tự hát* về nỗi khát khao được yêu thương, được sống chung thủy trong tình yêu và hạnh phúc. Hình tượng *sóng* gợi lên bao cảm xúc mạnh mẽ, nồng nàn, phong phú, bất ngờ. Sóng thật mãnh liệt. Em thật nồng nàn say mê bởi lẽ với em thì tình yêu là *khát vọng*.